

Павло Гай-Нижник

Боротьба з мафією: законодавчий досвід Італії

Опубліковано: Гай-Нижник П. Боротьба з мафією: законодавчий досвід Італії // Павло Гай-Нижник - доктор історичних наук. Особистий сайт. - 2020. - 2 березня [Електронний ресурс] Режим доступу: http://hai-nyzhnyk.in.ua/doc/2020doc_mafiya.php

В Україні часто як серед пересічних громадян, так і в експертному середовищі щодо проблем у державному будівництві застосовується не лише термін «корупція», а й, мовляв, усім запроваджують олігархи і мафія...

Як відомо, в Європі ще зовсім нещодавно аналогією до цих понять, що глибоко укоренилися в державно-політичній системі була Італія. Тож з огляду на рівень та обсяг корупції в Україні, вважаю за доцільне звернутися й до досвіду Італії й запровадити термін «мафіозне угруповання», яке й було введено в цій країні з метою поборення корупції та мафії.

З огляду на це антикорупційна діяльність влади має бути відкритою для політичних партій, об'єднань громадян, засобів масової інформації. Усе це надає можливість для участі в антикорупційній роботі інститутам соціального контролю. У цьому плані у 1993 р. під тиском громадськості в Італії було прийнято Закон «Про угруповання мафіозного типу», який встановив сувору відповідальність за входження до злочинної організації типу мафія. Закон цей було включено до нового кримінального кодексу Італії окремою нормою: «Кожний, хто є членом злочинного угруповання мафіозного типу, до складу якого входить троє та більше осіб, карається позбавленням волі терміном від 3 до 6 років». Нове законодавство визначило конкретні ознаки, які притаманні мафіозним угрупованням, зокрема:

- ✓ залякування та підкорення силою інших людей;
- ✓ нав'язування їм «закону мовчання» та кругової поруки з метою вчинення кримінальних злочинів;
- ✓ встановлення прямого або непрямого правління і контролю за різного роду економічною діяльністю;

- ✓ отримання незаконних прибутків та незаконних пріоритетів в такій діяльності для себе та інших осіб;
- ✓ протистояння вільного волевиявлення при голосуванні.

За цим законом були передбачені жорсткі покарання за фінансування легальної економічної діяльності за рахунок коштів, здобутих злочинним шляхом, в тому числі прибутку від легалізації «брудних грошей».

Застосування нового закону «Про угруповання мафіозного типу» здійснюється також під контролем громадськості та органів представницької демократії, що дало змогу внести дестабілізацію в ряди мафії. Однією з форм такого контролю є заслуховування звітів МВС у парламенті Республіки два рази на

рік. Такі багатоаспектні зусилля суб'єктів політики та італійської юстиції мають позитивні результати. З 1993 р. до 2011 р. було заарештовано більш, як 3500 членів мафіозно-злочинних угруповань. Водночас це стало можливим завдяки реальному втіленню в політико-правове поле Італії принципів розподілу влад, незалежності судової влади від урядового впливу та втручання інших гілок влади. Завдяки цьому італійська судова система є найважливішою із трьох гілок влади в системі механізмів боротьби з корупцією.

В Конституції Італії втілено політичне рішення про надання Верховній Раді Суддів виключних прав на заохочення та покарання суддів. Дві третини членів Ради обираються суддями, і одна третина – політичними партіями. Крім того, адміністративні комісії мають статус судів, а Конституція передбачає адміністративне провадження з деяких кримінальних справ. Дієвим антикорупційним механізмом слід визнати також те, що судді, прокурори і слідчі вважаються членами однієї професії й регулярно міняються ролями. Кожна прокуратура є автономною. Кожний прокурор має такі ж гарантії незалежності, як і судді.

З огляду на рівень та обсяг корупції в Україні, вважаю за доцільне звернутися й до досвіду Італії й запровадити термін «мафіозне угруповання». Виходячи з українських реалій під таке угруповання можуть підпасти й відомі українські політичні партії, які створені і діють за принципом піраміди, або ж партій-корпорацій тощо. З огляду на це антикорупційна діяльність влади має бути відкритою для політичних

партій, об'єднань громадян, засобів масової інформації. Усе це надає можливість для участі в антикорупційній роботі інститутам соціального контролю.

Слід визначити конкретні ознаки, які притаманні мафіозним угрупованням, зокрема:

- ✓ залякування та підкорення силою інших людей;
- ✓ нав'язування їм «закону мовчання» та кругової поруки з метою вчинення кримінальних злочинів;
- ✓ встановлення прямого або непрямого правління і контролю за різного роду економічною діяльністю;
- ✓ отримання незаконних прибутків та незаконних пріоритетів в такій діяльності для себе та інших осіб;
- ✓ протистояння вільному волевиявленню при голосуванні;
- ✓ встановлення жорстких покарань за фінансування легальної економічної діяльності за рахунок коштів, здобутих злочинним шляхом, в тому числі прибутку від легалізації «брудних грошей».

Усі ці кроки і заходи, звісно ж, будуть напівкроками та недозаходами, без комплексних, системних і докорінних реформ, зокрема у виборчому законодавстві, політико-адміністративній, податковій, фінансовій системах, судовій сфері, органах прокуратури та правопорядку тощо.